

OBERGUM – NEDERLANDS HERVORMDE KERK

De historie en ontwikkeling van Obergum kan niet los worden gezien van haar zusterdorp: van oorsprong vormt Obergum namelijk een van de drie delen van het dorp Winsum. Naast Obergum gaat het hier om Winsum ten zuiden van het Winsumerdiep en Bellingeweer, dat op het kerkhof na geheel verdwenen is. Deze drie dorpen lagen elk op een wierde. Aangezien de Hunze oorspronkelijk vrij dicht langs Winsum stroomde, werd het dorp al vroeg een belangrijke handelsnederzetting, die in 1057 markt-, munt en tolrecht kreeg. Daarna stagneerde de verdere ontwikkeling, waardoor Winsum niet tot een stad is uitgegroeid. In 1267 stichtte de orde der dominicanen of predikheren (Ordo Praedicatorum, O.P.) op de wierde van Winsum een van de belangrijkste kloosters van Groningen.

In de kloosterkerk, die omstreeks 1600 werd gesloopt, vergaderden in de 16e eeuw nog de Staten der Ommelanden. Aan weerszijden van het, waarschijnlijk voor afwatering gegraven Winsumerdiep concentreerde zich later de bebouwing. In de tweede helft van de 19e eeuw groeide het dorp Winsum zuidwaarts uit langs de weg naar Groningen (Hoofdstraat). De aanleg van de spoorlijn Sauwerd - Roodeschool (1893) met de daarbij behorende stations speelde hierbij een belangrijke rol. Het dorp is na de Tweede Wereldoorlog verder naar het zuiden en oosten vergroot. Het centrum (Winsum - Obergum) is een beschermd dorpsgezicht.

De nu hervormde kerk van Obergum, gelegen op het hoogste deel van een wierde, heeft een enkel schip dat aan de oostzijde is afgesloten met een driezijdig koor. Aan de westzijde bevindt zich een ongelede toren met zadeldak. De kerk is in de eerste helft van de 13e eeuw gebouwd. De patroonheilige kan Nicolaas geweest zijn; in 1427 wordt al gesproken van de *'capella cum cura Sancti Nicolai in Obergym'* (Bron: Heinrich Reimers, 'Die Heiligen in Ostfriesland' 1918).

In de 15e eeuw is de kerk naar het oosten verlengd, te zien aan een verticale verspringing in de noord- en zuidmuur. De in de 18e eeuw vergrote spitsboogramen zijn veel groter dan de rondboogramen in het oudere deel. Tegelijkertijd kreeg het koor een driezijdige sluiting met eenmaal versneden steunberen. De bovenkant van de muren zijn rondom voorzien van een zaagtandfries. De toren met zadeldak uit de 14e eeuw was oorspronkelijk vrijstaand; hij is later met de kerk verbonden. De verbouwing van de toren is te dateren aan de hand van jaartalankers uit 1706 en een sluitsteen met het jaartal 1790. Deze zit boven een deur die, als je hem open doet, een slordig gemetselde muur blijkt te verbergen. In de toren zitten resten van een koepelgewelf. Het uurwerk in de toren komt uit de 17e eeuw. In de noordoostelijke gevel van het koor is een lengtemaat (ongeveer 4 voet: bijna 1,30 m.) gemetseld in baksteen. Een soort standaardmaat voor de dorpingen.

Het kerkinterieur werd in 1844 verbouwd en in 1970-'71 is de hele kerk gerestaureerd. Tot de inventaris behoren een preekstoel in Lodewijk XV-stijl met wapens van Van Nyeveen, Sichterman en Vinkers (1780), een eenvoudige avondmaalstafel (1790) en een herenbank (eind 18e eeuw). In het koor staat sinds 1971 een kabinetorgel van H.H. Hess uit ca. 1775, afkomstig uit de kerk van Terhorne. Het binnenwerk is grotendeels vernieuwd.